

ચીકુમાં સુકારા (વિલ્ટ) નો રોગ અને તેનું નિયંત્રણ
ડૉ. પી. આર. પટેલ, ડૉ. વી. પી. પ્રજાપતિ, ડૉ. હેમંત શર્મા અને ડૉ. એચ. વી. પંડ્યા

પાકસંરક્ષણ વિભાગ
અસ્પી બાગાયત -વ-વનિય મહાવિદ્યાલય,
નવસારી કૃષિ યુનિવર્સિટી, નવસારી - ૩૯૬ ૪૫૦
ફોન નં. ૦૨૬૩૭-૨૮૨૧૪૪

પ્રસ્તાવના:

ચીકુ એ સપોટેસી કુળમાં આવતું ફળ છે. જેનું ઉદભવ સ્થાન ટ્રોપીકલ અમેરિકાનું મેક્સીકો શહેર છે. ભારતમાં ચીકુની ખેતી કર્ણાટક, મહારાષ્ટ્ર, ગુજરાત, તામિલનાડુ, આંધ્રપ્રદેશ, પશ્ચિમબંગાળ, ઉત્તરપ્રદેશ, પંજાબ અને હરિયાણામાં થાય છે.

ગુજરાત રાજ્યમાં દક્ષિણ ગુજરાતનાં વલસાડ, નવસારી, સુરત, તાપી, ભરૂચ અને નર્મદા તેમજ જુનાગઢ જિલ્લામાં ચીકુની ખેતી થાય છે.

દુનિયામાં ભારત ચીકુની પેદાશમાં પ્રથમ સ્થાન ધરાવે છે. ભારતમાં ચીકુની ખેતી ૧૦૭ હજાર હેક્ટરમાં, ૧૨૮૫ હજાર મે. ટન ઉત્પાદન અને ૧૧.૯૯ મેટ્રિક ટન પ્રતિ હેક્ટર ઉત્પાદકતા સાથે થાય છે. જ્યારે ગુજરાતમાં કુલ ૨૮,૮૦૦ હેક્ટર વિસ્તારમાં ૧૦ મેટ્રિક ટન પ્રતિ હેક્ટરની ઉત્પાદકતા સાથે ૨,૮૮,૦૦૦ મેટ્રિક ટનનું વાર્ષિક ઉત્પાદન થાય છે.

બીજા ફળપાકોની જેમ ચીકુમાં ઘણા બધા પ્રકારના રોગો જેવા કે પાનના ટપકાં, પાનનો સુકારો, શ્યામ છારો, મૂળખાઇ અને સુકારો જોવા મળે છે.

દક્ષિણ ગુજરાતમાં હાલનાં સંજોગોમાં ચીકુ પકવતા વિસ્તારમાં ચીકુનો સુકારો જોવા મળે છે. જેના લીધે અસરગ્રસ્ત ઝાડ તરતજ સુકાઇને મરી જાય છે. દક્ષિણ ગુજરાતમાં મોજણી દરમ્યાન નવસારી, ગણદેવી, વલસાડ અને પારડી તાલુકામાં ૧૦ થી ૧૨ ટકા જેટલો રોગનો ઉપદ્રવ જોવા મળેલ હતો. જેના લીધે ખેડૂતોને ઘણું આર્થિક નુકશાન થાય છે.

દિવસે ને દિવસે આ રોગની તીવ્રતા વધતી હોવાથી ખેડૂતોમિત્રો ને આ રોગ થવાના કારણો અને નિદાન વિશે જાણવું ખુબજ જરૂરી છે.

રોગના લક્ષણો:

આ રોગ એક જમીન જન્ય ફ્યુઝેરીયમ નામની કુગથી થાય છે. આ રોગ ચીકુ ઝાડના મૂળ પર આક્રમણ કરે છે જેને લીધે રોગગ્રસ્ત ઝાડમાં નીચે મુજબનાં લક્ષણો જોવા મળે છે.

- શરૂઆતમાં નવી નિકળતી પાલવણી નો રંગ ઘાઘ લીલા માંથી આછો લીલો થઈ ત્યારબાદ ધીરેધીરે આછો પીળો થઈ જાય છે.
- જેમ જેમ રોગની તીવ્રતા વધે તેમ તેમ ઝાડનાં અન્ય પાન પર પણ આવા ચિન્હો જોવા મળે છે.
- રોગની અગ્રીમ અવસ્થામાં રોગીષ્ટ ઝાડનાં પાન ચીમળાઈ જાય છે. તેમજ પાન તોડતા તેમાંથી દૂધ નીકળતું નથી.
- બપોરના સમયમાં ચીકુવાડીમાં રોગીષ્ટ ઝાડ ફિક્કું અને નબળું જોવા મળે છે.
- રોગગ્રસ્ત ડાળી ફાડીને જોતા વચ્ચેના ભાગમાં બદામી રંગની લીટી જોવા મળે છે.
- અમુકવાર રોગગ્રસ્ત ઝાડમાં આંશિક સુકારો પણ જોવા મળે છે જેમાં અમુક ડાળીઓ સુકાઈ ગયેલી જોવા મળે છે.
- ચીકુવાડીમાં રોગગ્રસ્ત ઝાડમાં વધુ પ્રમાણમાં ફુલ તેમજ નાના ફળની સંખ્યા વધુ જોવા મળે છે.
- રોગગ્રસ્ત ઝાડમાં મૂળ કાળા પડી સડી જાય છે અને અંતમાં રોગગ્રસ્ત ઝાડ સુકાઈ ને મરી જાય છે.

અનુકૂળ હવામાન:

- ❖ દક્ષિણ ગુજરાતમાં આ રોગ ખાસ કરીને ચોમાસુ પુરૂ થયા બાદ સપ્ટેમ્બર - ઓક્ટોબર માસમાં જોવા મળે છે.
- ❖ મધ્યમ કાળી થી ભારે કાળી જમીન આ રોગને વધુ અનુકૂળ આવે છે.
- ❖ જમીનમાં વધુ પડતા ભેજનું પ્રમાણ તેમજ ઓછી નિતારવાળી જમીન માં આ રોગ વધુ પ્રમાણમાં જોવા મળે છે.

- ❖ વાડીમાં વરસાદી પાણીનો ભરાવો થતો હોય તો રોગ આવવાની શક્યતા વધે છે.

નિયંત્રણ:

- યોગ્ય પ્રમાણમાં પિયત આપવું અને ચોમાસા દરમિયાન વાડીમાંથી વધારાના પાણીનો નિકાલ કરવો. વાડીમાં પાણી ભરાવવા ન દેવું.
- સેન્દ્રિય ખાતરો જેવા કે રાયડાનો ખોળ, મગફળીનો ખોળ, લીમડાનો ખોળ, તેમજ દિવેલા નો ખોળ નો ઉપયોગ વધુ કરવો.
- આ રોગના જૈવિક નિયંત્રણ માટે સેન્દ્રિય ખાતરમાં ટ્રાઈકોડર્મા જેવા જૈવિક નિયંત્રકો ભેળવી ને ઉપયોગ કરવો.
- રાસાયણિક નિયંત્રણ માટે રોગગ્રસ્ત ઝાડમાં થડની ફરતેથી માટી દુર કરી ૨૦ દિવસ ના અંતરે ત્રણવાર ૨૦ લિટર પાણીમાં ૨૦ ગ્રામ કાર્બેન્ડાઝીમ દવા અને ૨૦૦ ગ્રામ યુરિયા ભેળવી ને રેડવું.
- આજ પ્રમાણે રોગિષ્ટ ઝાડની ચારે દિશાના આજુબાજુ વાળા તંદુરસ્ત ઝાડમાં ઉપર મુજબની માવજત આપવી.

ચીકુનો સુકારો

તંદુરસ્ત ઝાડ

રોગીષ્ટ નબળું અને ફિક્કું ઝાડ

બદામી રંગની લીટીવાળી રોગગ્રસ્ત ડાળી

સંપુર્ણ સુકાઈ ગયેલ ઝાડ

પાકસંરક્ષણ વિભાગ

અસ્પી બાગાયત -વ-વનિય મહાવિદ્યાલય,
નવસારી કૃષિ યુનિવર્સિટી, નવસારી - ૩૯૬ ૪૫૦
ફોન નં. ૦૨૬૩૭-૨૮૨૧૪૪